

MAN IN
GH CAST
Philip K. D.

J. Murto:saari: kannen kuvitti...

Taskukirjojen ja lukemistolehtien
kansikuvittajia 1930–1980-luvuilta

Kustantamo
Helmivyo

Kannen kuvitti...

Kustantamo Helmivyö

Jukka Murtosaari: Kannen kuvitti...

Kustantamo Helmivyö, Turku 2022

Teksti © Jukka Murtosaari

**All images are copyright to their respective owners and
are provided here only for purposes of study and reference.**

Toim. Juri Nummelin ja Timo Ronkainen

Taitto: Timo Ronkainen

ISBN 978-952-746-908-8

Painopaikka:

BoD, Norderstedt, Saksa, 2022

Sisältö

Toimittajan alkusana	7
Kannen kuvitti.....	8
Vanhojen taskukirjojen kannet	11

Kuvittajaesittelyt:

Allen Gustav Anderson	15
James Sante Avati	21
Walter Baumhofer	29
Gordon C. Davies	33
Elaine Duillo	36
Virgil Finlay	39
Griffith Foxley	53
Frank Frazetta.....	55
R. G. Harris	66
Bertil Hegland.....	70
Ray Johnson	74
Teuvo Koskinen	76
Roy Krenkel	79
Frank McCarthy.....	89
Robert McGinnis	92

Arvosteluja ja muita kirjoituksia:

Keräilijän unelma ja painajainen	148
Scifi ja pokkarimarkkinat Suomessa	150
Pikantteja lemmentarinoita 1940-luvulta ..	152
Sota-ajan Hyvät Lauantaikirjat	155
Värikäs ja turvallinen kirja kansikuvaromantiikasta	160
Rakkauden katse	163
Kultamitalikirjojen lyhyt historia	165

Bibliografia, joitakin kuvittajakirjoja	142
Juri Nummelin: Murtsi Murtosaari	202

Stanley Meltzoff	95
Perry Peterson	101
Richard Powers.....	104
Paul Rader	117
Vernon Tossey	121
Rein van Looij	124
Robert Viby	126
Michael Whelan	128
Bibliografia	142
Virgil Finlay - värikuva	143
Frank Frazetta - värikuva	144
Richard Powers - värikuva	145
Allen Anderson - värikuva	145
Ray Johnson - värikuva	146
Roy Krenkel - värikuva	146

Fawcett Publications ja Gold Medal Books	165
Kultamitali-kirjojen arvostelut	175
Kesy Merisusi Saksasta	184
Hollantilainen pokkarisarjayritys nuorille	188
Mikro-sarjan tähdenlento	188
Kiinnostavat lukemistolehtien keräilyoppaat	194
Kattavasti homo- ja lesbopokkareista	199

Toimittajan alkusana

Kannen kuvitti... -kirja on koottu tunnetun kuvittajan, sarjakuvapiirtäjän ja kuvitusharrastajan Jukka Murtosaaren kirjoituksista eri lehtiin. Suurin osa teksteistä julkaistiin toimittamassani ja julkaisemassani Pulp-nimisessä fanzinessa, joka ilmestyi painettuna vuosina 2003–2009. Lisäksi kirjaa on täydennetty Portti- ja Keräilyn Maaailma -lehdissä julkaistuilla jutuilla.

Jukka eli Murtsi, kuten hänet monet tunsivat, kuoli sairauskohtaukseen Portugalissa vuonna 2016. Häneltä jäi kesken Avain-kustantamolle tekeillä ollut kirja taskukirjojen kuvittajista, mutta näiden jo aiemmin julkaistujen tekstien avulla pääsemme varmasti melko lähelle sitä, mitä Jukalla oli mielessä. Kirjassa ei käsitellä joitain kuvitustaiteen merkittävimpiä nimiä, kuten Rudolf Belarski, Rafa-

el DeSoto, Clarence Doore, George Gross, Mitchell Hooks, Mort Künstler, Baryé Phillips tai Norman Saunders, koska Jukka tietävästi ei heistä ehtinyt kirjoittaa juttua. Epäilemättä Jukka olisi heitä kirjassaan esitellyt, mutta koska käsikirjoitusta ei ole löytynyt, emme voi tietää varmaksi.

Lupa koostaa kirja on saatu Jukan siskolta Tiinalta, mistä suuri kiitos. Kiitos myös monille hankkeissa auttaneille tai muuten siitä kiinnostuneille, kuten Tapani Baggelle, Petri Hiltuselle, Ville Häniselle ja Harri Römpötille.

Kirja julkaistaan Finnconin yhteydessä kesällä 2022 Murtsin muistonäyttelyn ohessa.

Turussa 8.6.2022
Juri Nummelin

Kannen kuvitti...

Kannen kuvitti... -kirjassa esitellään Suomessa julkaistujen lukemistolehtien ja taskukirjojen kansikuvittajia, sekä koti- että ulkomaisia.

Kuvitukset yleensä ja kansikuvitukset erityisesti ovat olleet Suomessa pitkään valitettavan aliarvostettu käyttögrafiikan alue. Lehti- ja kirja-arvostelujen yhteydessä niistä melkein poikkeuksetta vaietaan tai ne mainitaan vain negatiivisessa sävyssä, kun arvostelijoiden sietokyky on ylittynyt.

Se, että kansikuvat vaikuttavat suuresti lehtien ja kirjojen ostajien päätöksiin, on tavallisesti sivuutettu olankohautuksella, ja kansikuvien mainonnalliset arvot on unohdettu monissa markkinakielteisissä lehti- ja kirjankustantamoissa tyystin.

Suomessa populaarikulttuuri, kaupallisuus ja viihhteellisyys ovat melkein aina olleet kirosanoja ja kateuden aiheita, mikä on outoa, kun kuitenkin puhutaan kaupallisista tuotteista! Vain pienet lukemistolehtien ja pukkareiden julkaisijat ovat olleet avoimen kaupallisia, mikä on ollut niiden elinehto, sekä suurin kritisoinnin aihe – toki syystäkin.

Usein totuutta ei ole kuitenkaan haluttu katsoa silmiin – kansi on kirjan tai lehden mainostila – eikä kansikuvia ole haluttu käsitellä halvaksi arvostettuina mainoksina, vaan arvokkaana korkeakulttuurina, vaikeaselkoisena ja tulkintaa vaativana taiteena.

Totuus kuitenkin on, että todellista taidetta ovat kaikki huolellisesti, hyvällä ajatuksella, ammattitaidolla ja tyyliä jolla tehty, katsojille mielihyvää tuottavat sekä myynnillisesti merkittävät kansikuvat, luokitteluista piittaamatta. Kansikuvat on arvioitava ensisijaisesti niiden funktion, tiedonvälityksen ja myynninedistämisen, mukaisesti.

Typografialtaan ja suunnittelultaan huolellisesti tehty kirja tai lehti on esineenä kaunistavaa, jota voidaan pitää alansa huipentumana, taiteena. Vähemmän arvostetut lukemistolehdet ja pokkarit ovat valmistusolosuhteensa ja -rajoituksensa huomioiden usein oman luokkansa taidetta, jota ei pidäkään verrata mihinkään muuhun lehden tai kirjan julkaisemisen alueeseen.

Totuuden nimessä on myös myönnettävä, että tällä alueella on matkan varrella syntynyt paljon suttu ja sekundaa, eivätkä jotkut alan graafiset suunnittelijat (joskus sama henkilö kuin kirjan toimittaja!) ja kuvittajat ole olleet taidoiltaan edes kevyttä keskitasoa.

Kannen kuvitti... -kirjan tarkoituksena on esitellä ammattitaitoisia kansikuvittajia menneiltä vuosilta, nimettömiksi ja tuntemattomiksi jääneitä kuvittajamestareita, ja palauttaa heille kunnia, jonka he ovat töillään ansainneet. He loivat mitättömillä työkorvauksilla ja usein epäinhimillisillä aikatau-

luilla pieniä kansikuvitusalan ihmeitä myymään ja koristamaan erilaisia lukemistolehtiä ja pökkareita.

Nykyisin monet eilisen kansikuvittajat ovat edelleen tuntemattomia, kuten heidän työnsäkin, ja tässä kirjassa heistä esitellään se tieto, mikä heistä on esittelyjä tehtäessä ollut käsillä. Alaa ei ole Suomessa juuri tutkittu, eikä Yhdysvaltoja lukuun ottamatta paljon ulkomaillaakaan, joten tietojen saaminen kansikuvittajista on ollut vaikeaa ja aikaavievää, usein mahdotonta.

Jukka Murtosaari

Vanhojen taskukirjojen kannet

Amerikkalaiset huviteollisuuden tuotteet ovat valta-
van määränsä ja korkean laatunsa seurauksena tun-
keutuneet toisen maailmansodan jälkeen kaikkial-
le maailmaan ja hallitsevat nyt markkinoita suve-
reenisesti. Näin on ollut myös amerikkalaisten tas-
kukirjojen laita ja erityisesti niiden kansikuvien
julkaisutoiminta meillä Suomessakin. Vanhat 1940–
1960-lukujen taskukirjat ovat haasteellinen ja pal-
kitseva keräilyalue jo pelkien kansikuviansa takia.

Uuden markkinointistrategian mukainen tasku-
kirjojen julkaiseminen alkoi USA:ssa 1938 ilmes-
tyneellä näytekirjalla ja sitä seuranneiden 10 pok-
karinimikkeen sarjalla 1939. Kirjat julkaisi Pocket
Books -yhtiö ja uusi markkinointistrategia kuului
yksinkertaisesti: taskukirjat – jotka hinnoiteltiin
vain kymmenesosaan kovakantisten kirjojen hin-
noista – oli myytävä siellä, missä ihmismassat liik-
kuivat, jotta kauppa kannattaisi.

Perinteisten kirjakauppojen lisäksi ne oli saatava
myyntiin muuallekin: sekatavarakauppoihin, lehti-
pisteisiin, erilaisiin palveluliikkeisiin, ruokakaup-
poihin, rautatie-, lento- ja bussiasemille, laivater-
minaaleihin, kioskeihin, ravintoloihin, asiamiesten
välitettäväksi sekä postimyyntiin ja levitettävä niin
laajana mattona, että niitä saisi pienimmästäkin
syrjäkylästä.

Riskinotto kannatti Pocket Booksin uhkayritys
onnistui loistavasti ja julkaistujen pokkarinimikkei-

den määrä alkoi kasvaa nopeasti: 1939 yhtiö julkai-
si kaikkiaan 34 taskukirjanimikettä, 1940 53 uutta
nimikettä ja 1945 uusien nimikkeiden määrä oli jo
70. Vuoden 1957 kesään mennessä oli julkaistujen
nimikkeiden yhteismäärä huimat 1850 kpl!

Pocket Booksin esimerkki rohkaisi uusia kus-
tantajia perustamaan uusia pokkarisarjoja alan
markkinoiden nopeasti kasvavaa kakkua jakamaan.
Amerikkalainen versio englantilaisesta Penguin
Booksista aloitti vuonna 1941, samoin Avon Books.
Vuonna 1943 aloittivat Dell Books ja Popular Lib-
rary, kaksi vuotta myöhemmin Bantam Books ja
vuonna 1946 Pelican Books. Graphic Books, Perna
Books ja New American Libraryn Signet- ja Mentor
Books ilmestyivät markkinoille vuonna 1948. Seu-
raavana vuonna aloittivat Pyramid Books ja Lion
Books, vuonna 1950 Gold Medal Books, kaksi vuot-
ta myöhemmin Ballantine Books ja Ace Books. Mui-
ta markkinatulokkaita olivat Beacon Books (1954),
Crest Books ja Berkley Books (1955) sekä Midwood
Books vuonna 1957. Näiden lisäksi syntyi ja kuoli
nopeassa tahdissa monia pienempiä, lyhytikäisiä
uusien taskukirjasarjojen julkaisuyrityksiä.

Kilpailun koventuessa myös pokkareiden myyn-
tikeinot kovenivat. Markkinoinnissa otettiin pa-
remmin huomioon siihen saakka vähän käytetty
mainostila: taskukirjan kansi. Tavallisista kadun-
miehistä ja -naisista koostuvat ihmismassat oli

saatava kiinnostumaan entistä enemmän tarjolla olevista pockareista. Kansikuvista oli tehtävä houkuttelevampia ja näkyvämpiä. Amerikkalainen taskukirjan kansikuvitus koki kolme eri vaihetta lyhyessä ajassa.

Ensin vuosien 1939–1945 välillä pockareiden kannet muistuttivat läheisesti samaan aikaan markkinaitujen kovakantisten kirjojen tyyliteltyjä, taiteellisia ja symbolistisia kansikuvia. 1940-luvun puolivälin jälkeen pulp-lehdistä tuttu, paheellisen räväkkä, romantisoitu ja hyvin myyvä realistinen kansikuvitustyylille levisi nopeasti pockareiden kansiin. Tyylitelty kansikuvat katosivat pockareista lähes täydellisesti.

1950-luvun alussa, USA:n käymän poliittisen ”kylmän sodan” aiheuttamien kommunistivainojen seurauksen, monen muun viihdeteollisuuden alueen tavoin myös taskukirjojen kansikuvia syytettiin Amerikassa liiasta räväkkydestä, väkivallalla ja seksillä mässäilystä sekä kommunismipohjaisen anti-amerikkalaisuuden ja rappion levittämisestä. Kustantajien käymien monien oikeudenkäyntien jälkeen 1950-luvun puolivälissä realistisen tyylin rinnalle alettiin tuoda jälleen muitakin kansikuvitustyyliä rauhoittamaan tilannetta.

Myös valokuvan käyttö pockareiden kansissa alkoi painotekniikan kohentumisen myötä yleistyä 1950-luvulla, samoin ajatus, ettei arvokirjallisuus tarvitse kansikuvaa lainkaan; julkaistiin pelkin kansitekstein sommiteltuja niin sanottuja typografisia kansia. Pockareiden kannet alkoivat myös menettää asemaansa markkinoinnissa huomionhärättäjinä – samat aiheet saattoi jo nähdä kodeissa nopeasti yleistyneestä kuvalaatikosta, televisiosta.

1960-luvun alkuun tultaessa amerikkalaisissa pockareissa käytettiinkin sekaisin kaikenlaisia kansikuvia. Eri taskukirjasarjat olivat alkaneeet kovan kilpailun seurauksena muistuttaa ulkoasuiltaan toisiaan ja kansikuvien ala pieneni sekä kan-

sitekstien koko suureni ajan mainosstrategioiden mukaan – amerikkalaisten taskukirjojen kansikuvat olivat menettäneet energisyyden, vimman ja taidokkuuden, joka niillä oli ollut, eikä samanlaisia ole enää tehty sen jälkeen.

Nämä vanhat amerikkalaiset pockareiden kansikuvat peilaavat hyvin omaa aikaansa: 1940-luvun alun sota-ajan viihteellisyyttä kotirintamalla; 1940-luvun lopun voimakasta voittajaa, kiiltokuva-Amerikkaa; 1940–1950-lukujen taitteen yhteiskuntarealismiin nousua nuoriso-ongelmiseen, rikokslähen, huumeineen sekä köyhälistöineen; 1950-luvun tulevaisuudenuskoa uuden teknologian kaikkivoipaisuuteen ja kylmän sodan synnyttämää maailmanlopun uhkaa atomipommeineen; ja viimein 1950-luvun lopulla nopeasti vanhat arvot taakseen jättävä liberaalisoituvaa yhteiskuntaa protestiliikkeen ja taideaatteineen, jotka ennakoivat 1960-luvun murrosta hippiliikkeineen.

POKKARIT TULEVAT SUOMEEN

Suomeen amerikkalaisia pockareita tuotiin ainakin heti sotien jälkeen 1940-luvun lopulla – mutta mahdollisesti jo 1939–1941, ennenkuin jatkosota ja liitto natsi-Saksan kanssa katkaisivat yhteydet Suomesta muuhun maailmaan. Meillä oli myynnissä valtaosa suurimmista amerikkalaisista (edellä luetelluista) pockkarisarjoista. Samaan aikaan myös muualle maailmaan markkinoitiin suuret määrät amerikkalaisia pockareita, sellaisenaan ja käännoikeuksin.

Amerikkalaisten elokuvien, musiikin ja lehtien lisäksi taskukirjat olivat tuolloin levinnein amerikkalaisen kulttuurin muoto, johon sodan köyhdyttämällä muulla maailmalla oli varaa. Viihteen tarve kurjuuden tasapainottajana oli suuri eivätkä kansalliset tuotannot pystyneet kilpailemaan amerikkalaisten kanssa sen enempää laadullisesti kuin määrällisestikään.

Tutkimatta on, olivatko jenkkipokkarit kenties osa korkeammilta tahoilta ohjattua yritystä rakentaa kulttuurin ”rautaesirippu” Neuvostoliiton johtaman itäblokin uhkaa torjumaan, tuomalla voimakkaasti silloista ”vapaan maailman” propagandaa laajalla rintamalla kaikkiin ”punaisen vaaran” alaisiin maihin, myös Suomeen.

Kuka tai mikä taho tätä jenkkipokkareiden maailmanmarkkinointia lopulta ohjaili, liittyikö toiminta jotenkin USA:n kongressin rahoittamiin muihin kylmän sodan operaatioihin pitkin maailmaa, mitkä agentuurit vastasivat amerikkalaisten pokkareiden levityksestä Euroopassa ja Pohjoismaissa, toimiko Ruotsi tietoisesti porttina näiden pokkareiden tuomisessa ”Neuvostoliiton satelliittivaltioon” Suomeen, vai oliko kaikki vain nokkelien markkinamiesten oikea-aikaista toimintaa, siinäpä selvittävää kerrakseen.

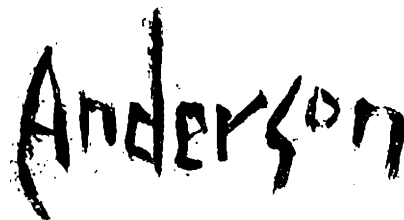
Suomessa pokkareilla on yli satavuotinen historia ja amerikkalaistyylisiä sekä sikäläisen formaatin mukaisia pokkareitakin alettiin julkaista jo vuonna 1949, aluksi ruotsinkielisinä käännöksinä Schildts Pocketserie -sarjassa. Kuten tämäkin, valtaosa muistakin Suomessa julkaistuista amerikkalaistyyillisistä pokkarisarjoista on kulkeutunut tänne Ruotsista. Varsinainen sotienjälkeinen pokkariaalto alkoi vasta 1950-luvulla, jolloin suomeksi ilmestyi monia, osin valitettavan lyhytikäisiksi jääneitä pokkarisarjoja: Kääpiö-sarja, Kultamitalikirjat, Lepakko-sarja, Kurki, Hopalong Cassidy, Tiikeri, Pantteri, Carter Brown, Helmi ja Lukki. Näistä vain viidessä Kultamitalikirjassa oli amerikkalaiset kansikuvat, muiden kansikuvitukset olivat lähinnä

joko ruotsalaista tai kotimaista käsialaa, Carter Brownien aluksi australialaisia. Sen sijaan toinen pokkariaalto 1960-luvun alussa toi muassaan myös edellisen vuosikymmenen amerikkalaiset kansikuvat. Ne täyttivät realistisen kuvitustyylin aukon kansikuvakentässämme ja niitä käytettiin pääasiassa täytemateriaalina, toisin sanoen ne eivät liittyneet käännösten sisältöön mitenkään eivätkä olleet käännettyjen teosten alkuperäisiä kansikuvia.

Samaan aikaan 1950-luvun lopussa ja 1960-luvun alussa amerikkalaisia kansikuvia alettiin käyttää täytemateriaalina eurooppalaisissa pokkareissa yleisemminkin, Pohjoismaista Portugaliin ja kaikkialla siltä väliltä. 1960-luvulla ilmestyneistä tšekäläisistä pokkarisarjoista muun muassa Carter Brown, Lepohetki, Ilves, Puuma, Voitto, Montana ja ensimmäinen Ässä-sarja julkaisivat jonkin verran vanhoja 1950-luvun amerikkalaisia kansikuvia. Normaalikokoiset kirjat tuovat kuitenkin pokkarikerailijan elämään lisää säpinää: esimerkiksi Nide julkaisi 1950-luvulla monia teoksia jenkkipokkareiden kansikuvilla varustettuina ja Tammi mahdollisesti joitakin 1960-luvulla.

Vanhojen taskukirjojen lisäksi samojen 1940–1950 -lukulaisten amerikkalaiskuvittajien muita töitä on julkaistu Suomessa elokuvajulisteissa, lehtikuvituksina, lukemisto- ja sarjakuvalehtien ja normaalikokoisten kirjojen kansissa myöhemmin, sekä tietysti pokkareiden kansissa 1960-luvulta lähtien aina tähän vuoteen saakka. Menestyvien Harlequin-pokkareiden kansikuvittajina ovat esiintyneet myös muutamat alan veteraanit, kuten Robert Maguire ja Len Goldberg.

Allen Gustav Anderson

A stylized, hand-drawn signature of the name 'Anderson' in a bold, expressive, and somewhat abstract font.

Allen Gustav Anderson (1908–1995) kuului niihin epäonnisiin amerikkalaisiin huippukansikuvittajiin, jotka eivät taitavuudestaan huolimatta koskaan vaurastuneet tai nousseet yleiseen suosioon. Päin vastoin, aktiiviuransa jälkeen Anderson katosi tuntemattomuuteen loppuiäkseen.

Allen Anderson syntyi Minneapolisissa, Minnesotassa, köyhään toisen polven siirtolaisperheeseen kaksi vuotta veljensä jälkeen. Isän ruotsalaisen ja äidin saksalaisten sukujuurten vuoksi perhe joutui muiden alueen siirtolaisten tavoin rasismin ja julman kohtelun uhriksi, lapset tietysti koulussa. Kotiäidin ja hotellin kokkina työskennelleen isän välit olivat toraisat. Allen Andersonin sairaalloisuus, fyysinen heiveröisyys, likinäköisyys ja karikatyyrimäinen ulkonäkö sekä viileät välit täysin vastakohtaiseen isoveljeen jättivät ympäristön painostavuuden ohella Andersonin ujoksi, epävarmaksi ja heikkoitsetuntoiseksi hänen loppuelämäkseen.

Elämän sivustaseuraajana hän vetäytyi piirrosten pariin ja hänen lapsuutensa sekä nuoruutensa harvoja kohokohtia olivat isän piirroksista antamat kehut. Perheen lapset joutuivat hakeutumaan töihin

varhain lisätulojen hankkijoksi ja toisin kuin maatiiloille osaaikatöihin etsittyneet ikätoverinsa, Anderson työskenteli mieluummin tehtaissa.

17vuotiaana Anderson sai paikan postin lajitteijana USA:n tuolloin suurimmassa taidealan kirjekurssikoulussa, The Federal Schoolsissa. Firman työntekijät saivat osallistua kaksivuotiselle kursseille ilmaiseksi ja Anderson läpäisi sen ilman viivytyksiä. Kurssi antoi oppilaille laajan peruskoulutuksen eri kuvitusaloista ja tekniikoista, graafisesta suunnittelusta, perspektiiviopista, tekstauksesta, väriopista sekä painotuotteiden taittamisesta ja toteutuksesta. Saman kirjekurssin käyneitä, myöhemmin menestyksekkään uran luoneita oppilaita olivat muun muassa kuvittajat Perry Peterson ja Norman Saunders, sarjakuvapiirtäjät Charles Schulz (Tenaivat), Floyd Gottfredson (Mikki Hiiri) ja Carl Buettner (Aku Ankka), Disneyanimaattori Ward Kimball ja Walter Clinton (Tom & Jerry).

Vuonna 1928 perheen isä vaihtoi työpaikakseen pääkokin vakanssin menestyvän vaatetehtaan ruokalassa ja perhe muutti säästöjensä varassa työväen kaupunginosasta Minneapolisin ulkopuolelle asuin-

lähiöön. Opettajansa suosituskirje taskussaan Anderson päätti kokeilla työn saamista uuden kotinsta lähellä sijainneesta, jo tuolloin menestyneestä Fawcett-kustantamosta.

Anderson sai yhtiöstä töitä, aluksi lehtien taittajana ja painotöiden asettelumallien tekijänä. Fawcettin lehdille työskentelivät myös muun muassa kuuluisat kuvittajat George Rozen ja F. X. Leyendecker, pilapiirtäjä John Held, Jr., sekä sarjakuvapiirtäjä Otto Soglow, jonka työt ovat tuttuja Suomessakin. Lisäksi Fawcettille työskenteli aiemmin mainittu Norman Saunders, joka kuului jo yhtiön huippukuvittajiin ja josta kehittyisi pian kuuluisa pulplehtien kansikuvittaja.

Anderson sai Saundersista elinikäisen ystävän ja yhdessä Fawcettin nuoremman liikkeenjohtajan Ralph Daighin kanssa kolmikko muodosti ”pahojen poikien klubin”, joka siirtyi töiden jälkeen Saundersin ja Daighin yhteiseen vuokrakämppään puhumaan lööperiä, polttamaan tupakkaa, juomaan laitonta alkoholia ja ujuttamaan tyttöjä paikalle ohi vuokraemännän ismien. Anderson hipsi kuitenkin aina yön pikkutunneilla kotiinsa nukkumaan, sillä molemmat Andersonien veljet asuivat kotona yli kolmikymppisiksi, tukien taloudellisesti vanhempiaan.

New Yorkin pörssiromahdus vuonna 1929 ja sitä seurannut lamakausi eivät vaikuttaneet suuresti Andersonin elämään, sillä samaan aikaan halvan aikakausilukemiston yleinen menekki pysyi ennallaan tai jopa nousi. Lisäansioden saamiseksi Fawcettin työntekijät myivät firman lehdille omalla ajallaan tekemiään kuvituksia. Tässä sivubisneksessä erityisen menestyvä Saunders opasti Andersonia, kunnes tämäkin alkoi saada pikkukuvituksiaan julki Fawcettin lehdissä. Vuonna 1933 Andersonilta julkaistiin ensimmäinen kansikuva, Captain Billy’s Whiz Bang -huumorilehdessä.

Pula-ajan kestäessä kilpailu itärannikon kustantajien ja Fawcettin välillä kiristyi, pulplehtimark-

Allen Andersonin kansikuva *Frontier Stories* -lehteen, 1950. Värillinen originaali tämän kirjan kuvaliitteessä.

kinat kasvoivat rajusti ja Andersonia lukuun ottamatta monet Fawcettin kuvittajat alkoivat tähyillä vehreämpiä laitumia New Yorkin suunnalla. Saunders kumppaneineen löysi nopeasti lisää töitä muuttuaan New Yorkiin, mutta Anderson ei luottanut taitoihinsa, eikä uskaltanut jättää vakiotyötään.

Muuton sijaan hän alkoi opiskella maalaamista iltakurssilla Minneapolis School of Artsissa ja maalasi maisemia viikonloppuisin pienessä ryhmässä. Hän alkoi myös seurustella aiemmin ”klubilla” vierailleen naisen kanssa, tämän yrittäessä rohkaista Andersonia suurempaan itsenäisyyteen elämässään.

Käydessään tapaamassa hyvin menestyneitä kuvittajakollegojaan New Yorkissa vuonna 1937 Anderson antoi Saundersin ylipuhua itsensä lupamaan tehdä kolme kansimaalausnäytettä, jotka

J. Murtosaari: **Kannen kuvitti...**

Jukka Murtosaaren *Kannen kuvitti...* esittelee vanhojen kioskipokkarien ja lukemistolehtien kuvittajien töitä 1930-luvulta alkaen. Uraauurtava teos on ensimmäinen suomen kielellä julkaistu tietokirja kioskipokkarien ja -lehtien kansikuvittajista, taiteesta joka on tuttua monelle, mutta jonka tekijöistä moni ei tiedä paljonkaan. Esitellyiksi tulevat James Avatin, Frank Frazettan ja Paul Raderin kaltaiset klassikot, mutta myös Griffith Foxleyn ja Gordon C. Daviesin kaltaiset unohdetut nimet. Mukana on myös eurooppalaisia kuvittajia, kuten Suomen oma Teuvo Koskinen. Lisäksi kirjassa on listauksia kuvittajien Suomessa julkaistuista töistä.

Kirjaa täydentävät Murtosaaren tekemät jutut eri pokkarisarjoista ja arvostelut kuvitusaiheisista hakuteoksista. *Kannen kuvitti...* on ohittamaton tietopaketti menneen maailman lukuviihteestä!

Teoksen ovat vuonna 2016 kuolleen Murtosaaren 2000-luvun alussa julkaistuista jutuista toimittaneet Juri Nummelin ja Timo Ronkainen.

ISBN 978-952-746-908-8

**Kustantamo
Helmiyö**

